Statskontorets utredningar på debiterings- och uppbördsområdena

Av organisationsdirektör Bengt Åke Printz

I Skattenytts fjärde nummer i år lämnades en redovisning för det utredningsarbete om taxeringsorganisationen i första instans, som för närvarande bedrivs av statskontoret och riksskatteverket (RSV). I avvaktan på att den angivna översynen skulle ta sin början gjordes inom statskontoret vissa utredningar som berör delar av preliminärskattefunktionen och delar av systemet för debitering och uppbörd av slutlig skatt. Som ett resultat av detta arbete har statskontoret nyligen redovisat fyra promemorior till Kungl Maj:t. Till dessa har fogats de yttranden som RSV avgivit. Promemoriorna, som nu remissbehandlas, behandlar följande områden:

— Jämkning av preliminär A-skatt
— Debitering och jämkning av preliminär B-skatt
— Arbetsgivarkontroll, skatteredovisning, bokföring av skatt m m
— Anstånd med inbetalning av skatt

I den fortsatta framställningen ges en sammanfattande redovisning av framförda förslag och bakgrunden till dem. Något om RSV:s syn i berörda frågor skall även här nämnas.

Jämkning av preliminär A-skatt

Antalet jämkningar av A-skatt uppgick 1971 till 500 000 i runda tal. Antalet har under senare tid ökat kraftigt varje år. Som ett genomsnitt kan anges att ökningen per år ligger kring 20 %. Personalkostnaderna inom lokal skattemyndighet (LSM) för administrationen av dessa ärenden har överslagsvis beräknas för 1970 till nära 8 milj kr.

De utredningar som genomförts gav besked om att de undersökta LSM genomgående lade ned ett mycket omsorgsfullt arbete på behandlingen av jämkningsansökningarna. Mot denna bakgrund gjorde utredningsgruppen vissa kartläggningar för att studera om skillnaden mellan preliminär och slutlig skatt blivit påtagligt mindre för de skattskyldiga som jämkat skatteuttaget under inkomståret jämfört med skattskyldiga som inte jämkat. Utredningens material är för litet för att medge att några mera definitiva slutsatser dras. Så mycket kan dock sägas, att differenserna mellan preliminär och slutlig skatt även i jämkningsfallen ofta var betydande samt att skattemyndigheternas beslutsunderlag vid jämkning av preliminär skatt ofta är ofullständigt, även efter myndigheternas arbete med att komplettera underlaget.

Mot bakgrund härav och med beaktande av att det endast är fråga om det preliminära skatteuttaget har utredningsgruppen ansett det vara möjligt att något reducera ambitionsnivån vid handläggningen av jämkningsärenden. Exakt beräk-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01

ning av det preliminära skatteuttaget vid jämkning bör därför inte göras. Arbetsgruppen har även ansett att jämkningsärendena i allt väsentligt kan handläggas på lägre nivåer inom LSM än f n. Detta har beaktats vid utarbetandet av det förslag till normalarbetsordning som nyligen skett.

I syfte att förenkla jämkningsärendet såväl för den enskilde som för LSM föreslås vissa ändringar i de materiella reglerna. Nuvarande femtedelsregel i 45 § uppbördsförordningen föreslås bli ersatt med en "tiondelsregel" av följande innebörd. Rätt till jämkning föreligger om den skattskyldige gör sannolikt att hans avdrag för omkostnader eller allmänna avdrag, efter reducering i förekommande fall för inkomst och kostnadsersättning för vilka preliminär A-skatt inte erläggs och garantibelopp, uppgår till minst en tiondel av den beräknade årsinkomsten, som är föremål för källskatteavdrag. Fördelen med denna regel ligger däri att den skattskyldige inte behöver beräkna den reduktion i preliminärskatten, som en omkostnad eller ett allmänt avdrag medför och därefter ställa denna minskning i relation till det ursprungliga källskatteavdraget. Ett exempel kan belysa tiondelsregeln.

Bruttoinkomst med källskatteavdrag	40 000
Avdrag för periodiskt understöd	1 500
„ underskott i förvärvskälla	5 000
Summa	6 500
Avgår för ej källbeskattad extrainkomst	2 000
Summa	4 500

Eftersom de på angivet sätt justerade avdragen utgör mer än 10 % av bruttoinkomsten föreligger rätt till jämkning. Den nuvarande femtedelsregeln är i princip tillämplig även för personer som jämkar den preliminära skatten på grund av att de förvärvsarbetar endast en del av inkomståret. I dessa fall beslutar LSM i regel att skatt skall utgå efter viss procentsats. Att tillämpa femtedelsregeln i dessa fall är en förhållandevis komplicerad operation. Såvitt utredningen har kunnat finna är det enklast för LSM att beräkna tillämplig procentsats utan att först undersöka om femtedelsregeln är tillämplig. Utredningen har gjort den bedömningen att någon större risk för ökning i antalet ärenden inte föreligger om nuvarande begränsningsregel slopas i dessa fall.

Även de s. k. förtursrestitutionerna, d. v. s. återbetalning av för mycket erlagd preliminär skatt på grundval av ansökan härom senast 30 april under taxeringsåret behandlas i promemorian. Denna ärendetyp har ökat kraftigt i antal under senare år. Ökningar på upp till ett par hundra procent förekom vid en del LSM våren 1972. Utan att någon systematiskt insamlad statistik f n föreligger för 1973 torde vara klart att ökningstakten inte minskats i år. Till inte ringa del beror detta av att allmänheten genom information i pressen kommit till insikt om rätten att begära förtida återbetalning av för mycket erlagd preliminär skatt.

Det är väl känt att den kraftiga ökningen av antalet ärenden vållar LSM be-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01

tydande problem genom att varje ärende är relativt omständligt att handlägga och då detta skall ske när myndigheten i övrigt är hårdast belastad med andra arbetsuppgifter.

I promemorian föreslås vissa ändringar som syftar dels till att minska antalet ansökningar, dels till att förenkla handläggningen av det enskilda ärendet. Sålunda föreslås en höjning av minimigränsen för rätt till återbetalning från nuvarande 100 kr till 1 000. Den valda beloppsgränsen överensstämmer med nuvarande gräns för ränta på överskjutande preliminär skatt. Som en andra åtgärd föreslås att återbetalning i förekommande fall reduceras med 1 000 kr, vilket avses bli återbetalt i vanlig ordning. Bakgrunden till detta förslag är också den nuvarande ränteregeln. Med nuvarande regler kan det sålunda rent räntemässigt vara fördelaktigt för en person som skall få överskjutande skatt att begära förtursrestitution. Givetvis bör det vara möjligt att komma till rätta med de angivna problemen genom ändrade ränteregler. Då dessa varit föremål för överväganden genom utredningen om företagens uppgiftsskyldighet (SOU 1973: 33) har statskontoret inte behandlat frågan ur denna synvinkel.

Ifråga om handläggningen av de förtida återbetalningarna hävdas i promemorian att det är rimligt att anlägga samma synsätt beträffande dessa ärenden som ifråga om de jämkningar som sker under inkomståret när det gäller kravet på precision i skatteberäkningen. Förtursrestitutionerna handläggs f n i huvudsak utan någon koppling till granskningsarbetet och besluten i taxeringsnämnden. Statskontoret vänder sig sålunda mot att man manuellt verkställer exakta skatteberäkningar med det arbete som onekligen ligger däri trots att taxeringen inte är fastställd. Förtursrestitutionerna bör istället kunna baseras på enkla överslagsberäkningar med hjälp av tabeller. För allmänheten torde det väsentliga vara att snabbt erhålla återbetalning. Den omständigheten att det inte är det korrekta beloppet som återbetalas torde vara relativt ointressant om det klart framgår av besluten att återbetalningen grundas på en schabloniserad beräkning. Skillnaden mellan det korrekta beloppet och det schablonmässigt beräknade torde i normalfallen komma att motsvara enstaka procent av vad som återbetalas.

I sitt yttrande har RSV intagit ståndpunkten att någon tidsvinst inte kan göras vid handläggningen av flertalet förtursrestitutioner. I de mera komplicerade fallen anser RSV att schabloner inte ger tillfredsställande resultat. På dessa grunder avstyrker RSV en schablonmässig beräkning av restitutionsbeloppen. Några andra vägar att åstadkomma förenklingar beträffande dessa ärenden redovisar RSV inte i sitt yttrande.

Debitering och jämkning av preliminär B-skatt

Utredningen har belyst den påtagligt sämre effektiviteten i B-skattesystemet jämfört med vad som gäller beträffande A-skatten. Bl a konstateras att B-skattebetalarna generellt sett erlägger omkring en tredjedel av skatten för ett inkomstår först efter ifrågavarande års utgång i form av fyllnadsbetalning och kvarskatt. Stats-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01

kontoret anser att föreliggande brister i första hand beror av två skäl. Det viktigaste skälet är att B-skattedebiteringen normalt baseras på inkomst- och skatteförhållanden som är två år gamla. Det andra skälet är att beslutsunderlaget för skattemyndigheterna vid behandling av jämkningar av B-skatt är så ofullständigt att det relativt ofta finns små möjligheter att bedöma tillförlitligheten hos ifrågavarande deklarationer.

En rad förslag redovisas i PM i syfte att förbättra precisionen i B-skatteuttaget. För den årliga schablonmässiga B-skattedebiteringen föreslås två förändringar, vilka båda syftar till att reducera de nackdelar som ligger i att använda två år gammalt skatteuttag som grund för preliminärdebiteringen ett visst inkomstår.

En konsekvens av nuvarande ordning är att förändringar i skatte- och avgiftsuttag inte beaktas vid B-skattedebiteringen. Höjning av t ex den kommunala utdebiteringen som kan ha skett för ett inkomstår och/eller för året näst före ett visst inkomstår beaktas sålunda inte. Vid oförändrade inkomster leder detta till ett för lågt preliminärt uttag. I PM föreslås att underlaget för den schablonmässiga B-skattedebiteringen justeras med hänsyn till inträffade förändringar i skatte- och avgiftsuttag.

Vid kontakter med företrädare för RSV har framkommit att ett realiserande av detta förslag kräver vissa inte oväsentliga modifieringar i det nuvarande ADB-systemet. I PM anförs därför att det kan vara motiverat att avvakta med att genomföra ifrågavarande förslag och istället beakta förslaget vid den revision av ADB-systemet som planeras ske under senare delen av 70-talet.

Däremot har det ansetts möjligt att på kort sikt realisera följande förslag till ändring av grunderna för schablondebiteringen. Förslaget går i korthet ut på att preliminärdebiteringen justeras med hänsyn till den pennningvärdeutveckling som skett och väntas ske. Med hänsyn till att schablondebiteringen baseras på en debitering som härrör från inkomster intjänade två år före ett aktuellt inkomstår måste penningvärdeutvecklingen för två år beaktas. En justering med 5 % per år motsvarar i runda tal en tidigarelagd preliminärskatteinbetalning om 700 milj kronor. RSV har anslutit sig till de synpunkter som anförts i PM dock med den modifikationen att man anser det för avgränsat att i sammanhanget enbart tala om penningvärdeförändring. Verket föreslår istället att justering sker ”med hänsyn till den allmänna inkomstutvecklingen”.

En av de grundläggande nackdelarna med nuvarande ordning för schablondebitering av B-skatt har i det föregående endast ytligt berörts nämligen förhållandet att underlaget för debiteringen är två år gammalt. För att i någon mån ytterligare komma till rätta härmed föreslås i PM att skattemyndigheterna ges rätt att ompröva en preliminärdebitering om skäl härför föreligger. Under vissa förutsättningar föreslås därför att LSM skall jämka preliminärdebiteringen termin 5 och 6 om den slutliga debiteringen för de inkomstår som gått till ända närmast före preliminärdebiteringsåret överstigit den preliminära debiteringen med ett visst belopp. Rent praktiskt skall det hela gå till så att en ADB-mässig jämförelse sker mellan ifråga-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01

varande debiteringar, varefter skattskyldiga med en positiv inkomstutveckling över viss storlek aviseras om den tilltänkta debiteringsändringen för terminerna 5 och 6. Om den skattskyldige inte vill acceptera ändringen ombedes han avge en preliminär självdeklaration för hela inkomståret. Avisering om tilltänkt jämkning av preliminärdebiteringen bedöms kunna ske under augusti månad, varefter erforderlig skriftväxling med ifrågavarande skattskyldiga får ske under september. I PM stipuleras vissa undantag från tillämpning av detta "automatiska jämkningsförfarande". Det viktigaste utgör de skattskyldiga som ett visst år avgivit en preliminärdeklaration. Dessa skattskyldigas preliminäruttag baseras ju på en bedömning av det ekonomiska resultatet för inkomståret. Att justera dessa debiteringar med hänsyn till uppgifter som avser inkomståret innan kan därför inte vara meningsfullt.

En fråga som diskuterats relativt ingående under utredningsarbetets gång var om den nu presenterade "automatiska jämkningen" även skulle tillämpas för justeringar i sänkande riktning. Det förhållandevis begränsade behovet av detta, dels med hänsyn till den måttliga storleken av den överskjutande skatten för B-skattebetalarna, dels med hänsyn till förefintliga jämkningsmöjligheter i övrigt har ansetts utgöra tillräckliga skäl för att begränsa användningen av det nya jämkningssystemet till höjningar.

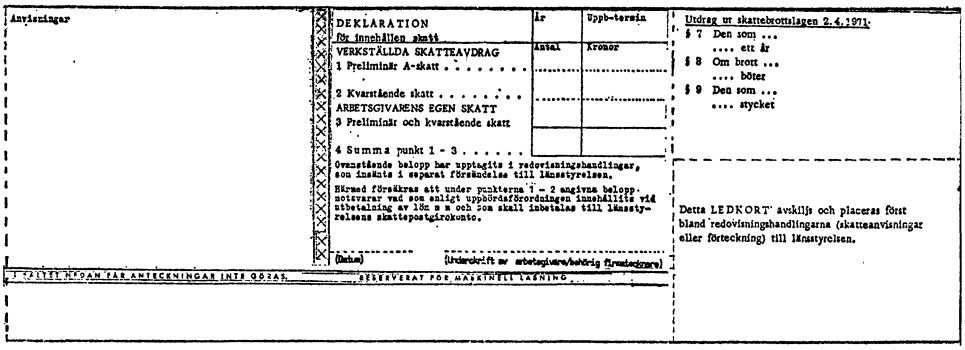
Av övriga förslag beträffande B-skatten bör här nämnas de synpunkter som anförts angående deklarationsblanketten för preliminär skatt. Utredningen anser att uppgiftsskyldigheten bör förändras i så måtto att redovisning om hur den skattskyldige kommit fram till nettointäkten av berörd förvärvskälla skall lämnas. Redovisningsskyldigheten anknyts till vad som gäller för den skattskyldige vid den årliga taxeringen.

RSV har i princip anslutit sig till de förslag som framlagts i detta PM.

Arbetsgivarkontroll, skatteredovisning, bokföring av skatt m m

Utredningen har verkställt en översyn av vissa av de rutiner och förfaranden som gäller för arbetsgivarkontroll, skatteredovisning och bokföring av skatt. Störst uppmärksamhet har ägnats de manuellt förda register över arbetsgivare med fler än en anställd som f n förs vid varje LSM. I PM föreslås att dessa register ersätts med länsvis förda ADB-register. Skälen härtill är flera. Betydelsefullt är att en del av nuvarande arbete med aktualisering av registren övertas av länsdataanläggningarna. Det kan emellertid ifrågasättas om inte de viktigaste vinsterna med ADB-registren ligger i de kontroller som föreslås ingå i systemet. Arbetsgivare med anmärkningsvärda ändringar i den redovisade källskatten kommer sålunda att rapporteras till LSM för utredning. Vid brist i likvidredovisning utfärdas genom datasystemet betalningspåminnelse. Underlag för aktualisering av det föreslagna ADB-registret avses bli deklarationer för innehållen skatt. Utredningen har med mervärdeskattedeklarationen som modell utarbetat förslag till blankett. Det bör understrykas att det inte är fråga om någon egentlig utökning av uppgiftsskyldigheten för arbetsgivarna.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01

Anvisningar

DEKLARATION
För innehållen skatt

VERKSTÄLLDA SKATTEAVDRAG
1 Preliminär A-skatt . . . . . .
2 Kvarstående skatt . . . . . .
ARBETSGIVARENS EGEN SKATT
3 Preliminär och kvarstående skatt
4 Summa punkt 1 - 3 . . . . . .

År | Upph-tersin
Antal | Kronor

Övanstående belopp har upptagits i redovisningshandlingar, som insänts i separat försändelse till länsstyrelsen.

Härmed försäkras att under punkterna 1 - 2 angivna belopp motsvarar vad som enligt uppbördsförordningen innehållits vid utbetalning av lön m m och som skall inbetalas till länsstyrelsens skattepostgirokonto.

(Datum) (Underskrift av arbetsgivare/behörig företrädare)

I FÄLTET NEDAN FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS. RESERVERAT FÖR MASKINELL LÄSNING

Utdrag ur skattebrottslagen 2.4.1971:
§ 7 Den som ... . ett år
§ 8 Om brott ... . böter
§ 9 Den som ... . stycket

Detta LEDKORT avskiljs och placeras först bland redovisningshandlingarna (skatteanvisningar eller förteckning) till länsstyrelsen.

Anstånd med inbetalning av skatt

Den översyn som gjorts har i huvudsak begränsats till frågan om vilket beslutsunderlag som bör ligga till grund för behandling av ansökan om anstånd med kvarstående skatt vid besvär till länsskatterätt.

Utredningen har konstaterat att nuvarande rutin, som innefattar remiss till taxeringsintendenten för inhämtande av dennes ställningstagande är tungrodd för såväl LSM som länsstyrelse. Förfarandet medför också att genomloppstiden för ärendena blir relativt lång.

Utredningen föreslår att LSM ges rätt att meddela anstånd utan att höra taxeringsintendenten om anståndsbeloppet är av mindre storlek och såvida man ej med ledning av uppgifter i anståndsansökan kan konstatera att de åberopade besvären saknar grund. Vilken beloppsgräns som bör tillämpas får fastställas av RSV. Enligt statistik för 1970 skulle hälften av samtliga remisser till taxeringsintendenten elimineras om beloppsgränsen bestäms till ett anståndsbelopp om högst 1 000 kr, vilket belopp utredningen anser som lämpligt inledningsvis.

I vissa fall har LSM tillgång till uppgifter som gör det möjligt för myndigheten att själv ta ställning till anståndsfrågan. Besvär i anslutning till expedieringen av debetsedlarna på slutlig skatt är relativt ofta av detta slag. Utredningen föreslår att remissförfarandet i dessa fall slopas oavsett vilket belopp anståndsansökan gäller, dock med bl. a. den inskränkningen att remiss bör tillåtas om LSM bedömer sådan erforderlig med hänsyn till komplexiteten hos taxeringsbesvären.

RSV har inte haft något att invända mot de nu redovisade ändringarna i anståndsrutinerna. Däremot har RSV ställt sig avvisande till förslag om schablonmässig beräkning av anståndsbeloppens storlek. Som skäl härför pekar RSV bl a på att det finns skattskyldiga som kan räkna ut sin egen skatt. Dessa skulle troligen reagera mot schablonberäkningen, vilken enligt utredningens förslag förutsätts komma att ligga något i underkant.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-28 03:17:01